



Merza József

Mire születtünk?

Megtörtént-e már veletek, hogy csak egy darabig tudtátok elkísérni iskolába menő gyermekeket, és valahol, útközben, azt mondtátok neki: most menj szépen tovább egyedül, én majd innen nézlek? A gyerek szót fogadott. Ment tovább, ment, most már egyedül, időnkint visszanézve, integetve, egyre ritkábban megfordulva. Nőtt a távolság, a gyerek alakja egyre csökkent, többé már nem nézett vissza, s a szívünk elszorult, amikor éreztük, hogy a szárnyára bocsátott gyerek immár maga néz szembe a világ – általunk már ismert, de sokszor csak sejtett – ezer nehézségével. Elnéztük azt a kis embert, akit vár egy másik közösség, akinek ott feladatai és barátai vannak. Ő tudja ezt, táskájában viszi könyveit, füzetait, írószereit, pár harapásnyi tízóraját, néhány kedves képet, egy eldugott játékot. Fölemeli a fejét, szaporázza a lépteit, már nem hátra, csak előre néz. Ránk immár csak emlékszik.

Kicsi gyerek, hová mégy?

Idősödő fejjel nézem a gyerekeket, ahogy beszél, ahogy tervez, ahogy nevet, ahogy remél. Ahogy megy előre, egymaga, a saját útján. Beszél a dolgairól, elmondja gondjait, kritizál, örül egy ajándéknak, könyvekből és az eseményekből ismerkedik a nagyvilággal. Egyszer önállóbban járja útját, véleményemre egyre kevésbé van szüksége. Egy ember elindult.

Visszagondolok saját indulásomra. Karácsonykor három hónapos lehettem. Apám boldog volt, hogy fiúgyermek született. A zempléni hegyek ugyanolyan feketén állhattak sorba, mint ma, Karácsony éjszakáján, s fölöttük ugyanolyan csendben, kifürkészhetetlenül, hidegen hunyoroghattak a csillagok, mint ma, ha a szél elfújja a tájra oly gyakran rátelepedő téli ködöt.

Egy születése mindenkinek van.

Szeretném megfogni apám, anyám kezét, hogy bizalommal mehessek a karácsonyi misére. Szeretném, ha a csillagok ragyogását láthatnám a karácsonyfán, amikor égnek a gyertyák és villognak a díszek. Szeretném visszakapni gyermekkorom valóságos tündérvilágát, amelyben oly közel volt egymáshoz ég és föld. Szeretném

visszakapni a gyermek gondtalan boldogságát, amire felnőtt fejjel haszontalan várok minden karácsonyon. „Ó, fényes szép hajnal” – hangzik a templomi ének, és eltűnök: Vajon az idős ember élete visszatér-e, ha visszatérhet, gyermekkori kerékvágásába? Visszatérnek-e az egykori imák és dalok, és velük együtt az érzelmek? Nemsokára feltűnik-e majd integető anyánk is, hiszen a szárnyára bocsátott gyermek hamarosan újból megtalálja szüleit.

Mire születtünk?

Bármit mondjanak is a történészek, bárhogy vélekedjenek a teológusok, kétezer esztendővel ezelőtt felsírt egy gyermek, és elindult a felnőtté válás útján. Az Atya pedig – aki a mennyben van – lenézett rá, és egy életet át nézte annak a férfinak az útját, aki az Ő fiának nevezte magát. Nézte azzal a szeretettel, aggodalommal és együttérzéssel, ahogy csak egy isteni szülő nézheti gyermekét.

Az Ige testté lett, és élni kezdett barátaiért, testvéreiért. A tudósok elég sok romantikától megfosztottak, s bár bennem élnek az emlékek, mégsem tudom teljes bizonyossággal, hogy milyen volt az az éj, amikor angyalok és pásztorok kerekedtek fel, hogy hirdessék és hírül vigyék az ember új reményének megszületését. De élt már a gyermek, és benne élt az Élet, amely Élet akart lenni a Föld minden embere számára. Az Élet eljött és elindult. Kijött az égi családból, az otthon melegéből, barátaihoz, barátai közé, barátaiért. Kijött, elindult, védetlenül, kiszolgáltatottan, néhány kisember szerény gondoskodásától övezve, hogy majd magányosan vágjon neki Zsidóország útjainak. Hogy élete végéig beszéljen arról, miként él a család, amelynek Ő a gyermeke.

Az idősödő ember csodálkozva nézi a pályakezdeket, és firkészve kérdi: Mi az az ismeretlen erő, friss élniakarás, mozgó lendület, ami előre hajtja, vállalkozásra ösztönzi a fiatalokat? Egyszerű gondtalanság, mivel nem látják még életük ívének egészét, nincs jó áttekintésük arról, mennyi egy emberélet? Vagy többről van szó: a titokzatos létezés egy még eleven ágáról, amely frissen csörge-

dez, nem vetett neki gátat az élet számtalan akadályá? Talán ezért is szeretik az öregek a gyerekeket, akikben annyira észrevehető, érezhető az ismeretlen és mégis valóságos élet el nem rontott, el nem titkolt, ki nem fáradt eleven lüktetése?

Hol a forrás? Merre a forrás?

Nemrég én is fiatal voltam, tudnom kell, emlékezniem kell rá, hogy mit jelent kisgyermeknek lenni, kisgyermekes gondokat hordozni. Mit jelent órákra készülni, felelni és vizsgázni. Mit jelent hivatást vállalni és reményteljes pályát kezdeni. Bízni a felnőtté válásban, majd csalódnai is bennük. Rám sugározhatott két világháborút átél haldokló anyám aggodalma: Mi lesz 21 éves fiából az élet veszedelmes útjain! Végig tudja-e élni becsülettel azt az életívet, amely előtte áll?

Minden anya aggodízik, és minden fiú bízik önmagában.

Feloldodom a karácsony örömeiben, és gondtalanul felejttem a holnapot. Dicsőség a magasságban Istennek, békesség nekünk! Pásztorok, fel nagy öröme, ma született, aki után a Föld epedett! Születésnap ez, az Ifjúság ünnepe, a találkozásé, az Ajándéké, a Fényé, az ujjongásé. Ámde ahogyan haladok előre az években, egyre kevésbé tudom felejtetni, hallatlanra venni azt az egészen más hangnemű dallamot, amelyet az Isten be nem fogadó ember komponált az öröm ve-zérszólama mögé.

Az élet egészét nem tudom feledni. Valamiért születünk, valamiért élünk, míg meg nem halunk. Valamiért. Azért élünk, hogy meghaljunk? Azért élünk, hogy jól haljunk meg? Azért élünk, hogy tovább éljünk? De hogyan?

Meglehetősen furcsa szálak szaladnak fel egymás mellé az orsóra. Milyen szövet szöhető ilyen fonalakból? Illendő ez a kelme Karácsony szent ünnepén? Hitetlen, groteszk, tudatlan, vallástalan? Mindenbe beleakadó? Miért nem kegyes, vagy éppen miért nem harcos?

Csak őszinte beszédre érdemes odafigyelni. Csak őszinte beszédet szabad mondani. Minden álságért megbűnhődünk.

Csak tiszta ajándékokat szabad adni Karácsonykor. Tisztát, mint a frissen esett hó. Ami kifejezi azt, ami vagyunk.

Csak mélyről jött gondolatokat szabad elmondani. Azokat, amelyek megmutatják, hogy az élet forgása, a napi munkák, a barátokkal tervezgetés és az ellenfelekkel folytatott küzdelem alatt vagy mögött mi is az, ami benső-ségesen kapcsol hitünkhez. Amitől állunk, és ami döntően meghatározza, *hol* állunk.

Amikor ezen a karácsonyon a születésről és a szükségképpen folytatásról, az életről gondolkodom, akkor nem tudok *csak* egy kisgyermeket látni, mert csak egy *életet* tudok látni. Csak *folyamatot* tudok látni az első sírástól az utolsó kiáltásig. Az ember Jézus folyamatát, amelyet Húsvét után majd másképp látok. Most azonban még nem lát odáig a szemem, és Jézus is *csak tudta*, hogy majd felépíti teste templomát, de egyelőre még egy beteljesítendő élet állt előtte.

Az élettel teli kisgyerek belenevet a világba, az iskolás büszke első ismereteire, az ifjú arra, hogy látni véli, mi is az élet, s hogy abban hol az ő helye. Majd előlép a felnőtt, már nincs körülötte a család védőpalástja, nem veszik körül tanárai, tudásával magára maradt. Már neki kell gondoskodnia másokról, belőle kisugárzó meleget és biztonságot keresnek gyerekei, barátai. Emlékszik-e még egykori hitére, él-e még benne ifjúkora öröme? Vagy már sohasem tér vissza? Ami elmúlt, visszahozhatatlan?

Az élet nagy feladat, amelyben az öntudatlan igényléstől haladunk a tudatos vállalásig. Az öntudatlan, el nem rontott friss élet ott él, mosolyog a kisgyerekek arcán. Ha ki nem oltjuk, végigkísér minket, alakul, belső erőt ad. Eitem céljának azt tartom, hogy mindig megőrizzem belső kapcsolatomat ezzel az erővel. Mire kapok erőt?

A meg nem szűnő megismerésre. Élni annyi, mint megismerni. Valahányszor elutasítom az újat, érzem, hogy ellene mondok az életnek. Az egészséges embert minden érdekli, mindenre vállalkozik, legalább elvileg. Nem gondolja, hogy ennyi elég, s ne tovább. A valóságot keresi, nem a megalapozatlan elméleteket, a titokzatos mítoszokat. Nem gondolja, hogy amire jutott, az elég lesz holnap is. Megismerése egyéni és közösségi egyszerre. Tud magányosan gondolkodni, és nem fél ellenőriztetni, alakíttatni látását mások által. Ha nincs érve, hallgat, ha érvei vannak, félelemből, engedelmisségből, hamis békességért nem mond le róluk. Elfo-

gulatlanul, képessége szerint fogadja be a teljes valóságot. Ez a valóság élni kezd benne, és általunk nem ismert módon alakot ölt.

Amíg friss és élő bennem ez a tudás, addig mindig túllép önmagamon, és kiáramlik mások felé. Hatni, sugározni, kapcsolatba lépni akarok. A feltöltött ember sokféle módon nyílik meg társai és a világ felé. Az energia áramlani akar: a beszívott élet egy második fázisban alakulva, új módon halad már mások felé. A hatékony közeg segíti ezt az áramlást, mert felismeri az energiák szüntelen mozgását, és ő is részese akar lenni az örök átalakulásnak.

Kitárulni és befogadni, majd a befogadottat továbbsugározni, ez az élő-lény alaptörvénye. Aki ismeri, az szeret – mondom mint egy általános, fajon és valláson felüli törvényt. A szeretet nem más, mint befogadott, átalakított és újból kisugárzott tudás.

Az a férfi, aki Karácsonykor megszületett, arról számolt be, mit kell tudnunk ahhoz, hogy ami e tudásból megszületik, az *jó* legyen az ember számára. Még ha megdöbben is tudásom és szeretetem semmi volta, ismerem és vallom e törvényt. Aggódalmam nem onnan ered, mintha nem látnám a törvényt, hanem abból, hogy kevésnek érzem azt, ami bennem van, s ami belőlem kiárad. Valójában ez minden féltés alapja: törekenyek és kevesek vagyunk, túl nagy az Isten. Nagyon-nagyon nagy. Lát-e bennünket, magányos kisgyerekeket, születni – dolgozni – életünk értelmét keresni – szeretni – elfáradni? Ha nincs Jézus, nem is igen hinném. Ahogy csak mikroszkóppal látom a molekulákat, oly semmi lennék Isten előtt. Van nekem jelentőségem ebben az óriási világban?

Egy csecsemőnek, egy gyereknek, egy iparosnak, egy tanítónak, egy kivégzett tanúságtevőnek döntő jelentősége van a világban – válaszolt Karácsony üzenete. Akkora jelentősége van, hogy általa emberek serege mentődhet meg, akkora jelentősége van, hogy e semmisségnek Isten külön, személy szerint, el nem múló életet ad. Bizonyosabb bizonyítékot nem kaphattunk volna rá. Felírhatta volna Isten a szívárványra, kiformálhatta volna hegyekből, beleszőhette volna a szél szüntelen zúgásába: ember, gondom van rád, szeretlek – s ez maradt volna állandó természeti csoda. Isten mást tett. Ember született, aki után ugyanolyan félve nézett az anyja, mint saját anyánk bármelyikünk után. Akinek a bölcsője felett valószínűleg ugyanolyan közömbösen hunyorogtak a csillagok, és aki életében, nemegy-

szer, ugyanolyan leverve tette egymásra kezeit, mint akármelyik emberfia. Ez az Ember végül azt is megérte, hogy Isten tökéletesen és végérvényesen elhagyta őt, egyszóval átélhette azt, amit mi, emberek, életünk nehéz idején, keservesen megszenvedünk, ami ugyanúgy a fájdalom, a kételkedés és értetlenség kiáltásait adja szánkra, mint Neki. Isten azonban megdicsőítette ezt az emberméretű Embert, hogy bátorságunk legyen utánamenni. Az Első után, aki csak bízott Atyjában, mi, sokadikak, akik már tudjuk, hogy Isten megmenti a benne bízókat.

Megismerni, hogy szerethessünk – ki tud ennél jobbat? Bízni eme élet-törvény létrehozójában – van-e más lehetőség? A nagy törvények egyszerűek, de az ember kicsi. Bizonytalan-nak lenni, fáradni *szabad*. Jézus sem tudta elkerülni ezt. Kétségbeesni, vergődni is szabad. Jézus is tette. De lemondani a szeretetről nem szabad. Elmondhatom az érzéseimet, elmondhatom tudatlanságomat, hogy legjobban igyekeztem ellenére sem vagyok képes belátni valamit. Csak ne szűnjek meg szeretni, akkora tüzzel, amek-kora éppen csak van, mert különben kihül körülöttem a világ.

Egy születése mindenkinek van. Ennek a születésnek az erejében élünk több-kevesebb évtizedig. Becsülünk kell ezt a születést, mert ettől kaptunk lehetőséget arra, hogy részesedjünk az Életben. Hogy alapfokon elkezdhes-sünk ismerni és szeretni. De valamikor, még egyszer, meg kell születnünk úgy, hogy ezután már az örömhír ismerete és szeretete határozza meg az életünket. Úgy, ahogyan annyi újra-született, ismét megszületett elődünk életét határozta meg. A tanúságtevő-két. Ők azok, akik a kérdésre: Ember, hová mégy? – így válaszolnak: Meg-yeek tanúságot tenni a szeretetről – és ezt hittal mondják akkor is, ha a szél nagy erővel ostromolja szeretetláng-jukat. Eلسzorulhat a szívünk, amikor a történelmen végigvonuló parányi fények pislákolását látjuk, mert bizony nagy dráma az, ami a világban a Gyűlölet és a Szeretet, a Halál és az Élet között folyik, de a véglegességben felragyogó, ki nem alvó fények adjanak erőt saját szeretetünk mindenkor izzításához.

Mire születtünk? Hogy elképzeljük és elkezdjük a Szeretet életét, és továbbfolytassuk azt a Mennyek Országában.

Mire születtem? Arra, hogy megszületett és majd elmúló testem talaján kigyúljon a szeretetem, és az engem újjáteremtő Isten majd véglegesen odaadja nekem az Ő Házában.

(1987)